

Een archeologische begeleiding en een opgraving bij de Eenrumerstreek te Eenrum, gemeente De Marne (Gr.)

S.J. Tuinstra
Met een bijdrage van J. Schoneveld

ARC-Rapporten 2008-110

Groningen
15 augustus 2008
ISSN 1574-6887

Colofon

Een archeologische begeleiding en een opgraving bij de
Eenrumerstreek te Eenrum, gemeente De Marne (Gr.)

ARC-Rapporten 2008-110
ARC-Projectcode 2008/003

Opdrachtgever
Gemeente De Marne
Bevoegd gezag
Gemeente De Marne
Inhoudelijke toetsing
Steunpunt Libau
Beheer en plaats van documentatie
Archaeological Research & Consultancy

ARCHIS nummer onderzoek
29023

Tekst
S.J. Tuinstra, met een bijdrage van J. Schoneveld
Afbeeldingen
L. de Jong & S.J. Tuinstra
Redactie
A. Ufkes & N. van Malssen

Status
definitieve versie

Autorisatie — A. Ufkes

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Groningen, 15 augustus 2008

Omslag
Eenrumerstreek nr. 8. Foto: S.J. Tuinstra.

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

1 Inleiding

De aanleiding voor het onderzoek is de aanleg van een nieuw laagspanningskabelnetwerk bij de Eenrumerstreek, ten noordwesten van Eenrum (gemeente De Marne). Voor de aanleg van dit nieuwe netwerk bleek het noodzakelijk om aan de Eenrumerstreek, gedeeltelijk door en vlak langs een drietal archeologische monumenten te graven. Het te onderzoeken tracé is ca. 800 meter lang. Hierbij werd in eerste instantie een sleuf gegraven van 30 cm breed en 60 cm diep. Planaanpassing bleek tijdens de begeleiding noodzakelijk omdat de locatie van het transformatorhuisje werd verplaatst naar het AMK-terrein 6260. Dit was op verzoek van de eigenaar van het terrein, die het trafohuisje zoveel mogelijk uit het zicht wenste te plaatsen. De planaanpassing (nieuwe locatie van het trafohuisje) is door het bevoegd gezag, de gemeente De Marne, op advies van de senior archeoloog van Libau, drs. J. Molema, accoord verklaard. De nieuwe plaats van het trafohuisje werd vervolgens archeologisch onderzocht door middel van een opgraving. De begeleiding van het kabeltracé heeft plaatsgevonden van 17 t/m 19 maart en de opgraving op 25 maart 2008. Het project is uitgevoerd door Archaeological Research & Consultancy, Groningen, door drs. S.J. Tuinstra (projectleider), mw. drs. M. Essink (veldtechniek), en afwisselend L. de Jong, mw. P.Y. Sikkema en A. Wierenga (veldmedewerker). Het vondstmateriaal dat tijdens het veldwerk is geborgen, is bestudeerd en beschreven door drs. J. Schoneveld.

1.1 Ligging van het onderzoeksgebied

Het kabeltracé loopt langs de noordzijde van het onderzoeksterrein, de Eenrumerstreek (afb. 1). Het begeleide kabeltracé is op afbeelding 5 weergegeven als put 2 t/m 4, de locatie van de opgraving ter hoogte van het geplande trafohuisje is werkput 1.

1.2 Objectgegevens

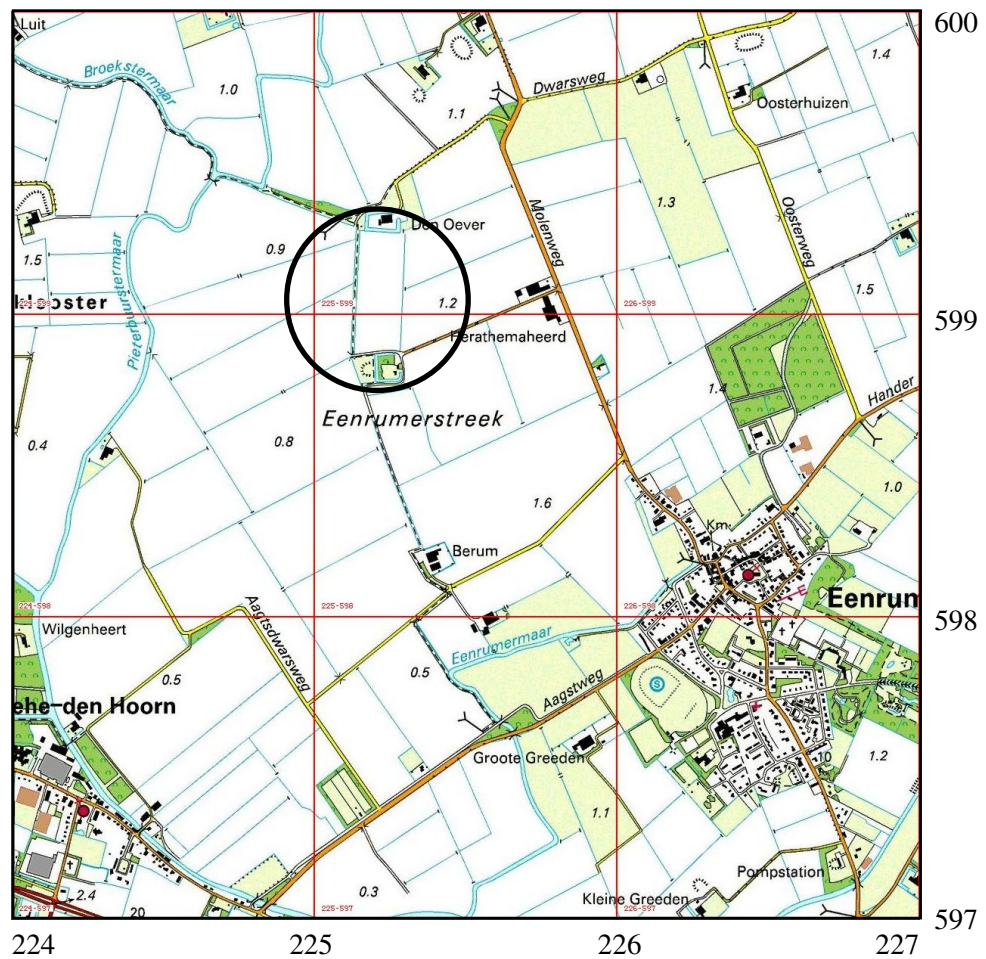

Provincie	Groningen
Gemeente	De Marne
Plaats	Eenrum
Toponiem	Eenrumerstreek
Kaartblad	07A
Coördinaten	N 225.258/599.329 Z 225.299/598.866
Periode	Middeleeuwen – Nieuwe Tijd
Type object	Wierden en dijk
Type bodem	Poldervaaggrond
Geomorfologie	Kwelderlandschap

1.3 Doel van het onderzoek en vraagstellingen

Het onderzoek richt zich op het vastleggen en verzamelen van de in het plangebied aanwezige archeologische resten. Het onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van een mogelijke verstoring van archeologische resten. Het onderzoek wordt derhalve

Legenda

— Onderzoekslocatie

Afbeelding 1 Topografische kaart van de onderzoekslocatie (omcirkeld) en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

niet in een specifiek wetenschappelijk onderzoekskader uitgevoerd. Ten behoeve van het onderzoek is een Programma van Eisen (PvE) opgesteld.¹ Hierin zijn de volgende vragen opgenomen:

- 1 *Wat is de aard, omvang, ouderdom, gaafheid en conserveringsgraad van de archeologische resten die (mogelijk) in het onderzoeksgebied aanwezig zijn?*
- 2 *Wat vertellen deze resten ons over de bewoningsgeschiedenis van Eenrum en omgeving en meer specifiek over de onderhavige onderzoekslocaties?*
- 3 *Zijn ter plaatse van de AMK-terreinen daadwerkelijk wierden aanwezig zoals op de fysisch geografische kaart is aangegeven?*

1.4 Werkwijze

Ter plaatse van AMK-terrein 6253 is de kabel grotendeels aangelegd door middel van een gestuurde boring. Bij deze gestuurde boring was archeologische begeleiding niet mogelijk noch nodig, aangezien de kabel onder het potentieel aanwezige bodemarchief door werd gelegd en er derhalve geen sprake was van verstoring. Wel zijn de ontgravingen ten behoeve van de boring archeologische begeleid. Voor het overige is het tracé van de kabelsleuf onder archeologische begeleiding gegraven. Ter plaatse van het terrein Herathema (AMK nr. 6260) is een kleine opgraving uitgevoerd ten behoeve van het plaatsen van een trafohuisje. De bodemingreep heeft een omvang van ca. 3×3 m en een diepte van circa 1 m -mv. De bouwput is laagsgewijs verdiept, zodanig dat telkens een leesbaar vlak ontstond. Tijdens de ongraving is steeds metaaldetectie uitgevoerd. Na het bereiken van de voor de fundering noodzakelijke diepte is het sporenvlak handmatig opgeschaafd en zijn twee profielen, noord en west, afgestoken. Het vlak en de profielen zijn gefotografeerd, getekend en gewaterpast. Vondsten zijn verzameld tijdens het aanleggen van de put en in de aangetroffen grondsporen.

2 Bureau-onderzoek

Het bureau-onderzoek is uitgevoerd door Steunpunt Libau en is geïncorporeerd in het PvE. Onderstaande subparagraaf is hieraan ontleend.

2.1 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het plangebied ligt aan de oostzijde van de voormalige Hunzeboezem. Tot ongeveer 1000 n. Chr. mondde de rivier de Hunze via deze boezem uit in de Waddenzee. In de periode 850 – 1000 n. Chr. werd tijdens een hevige transgressiefase de Lauwerszee gevormd en verplaatste de monding van de Hunze zich naar het westen (het huidige Reitdiep). De betekenis van de Hunzeboezem voor de waterafvoer nam hierdoor sterk af en de boezem verlandde. Vanaf de 12e eeuw begon men met het aanleggen van dijken. Tot de aanleg van de dijken stond het plangebied onder invloed van de zee en was bewoning in het plangebied alleen mogelijk op wierden.

¹Archeologische begeleiding en opgraving (terrein Herathema; AMK nr. 6260). Opstellers drs. J. Molema en drs. M. Rooke, Steunpunt Libau. Datum: 8 januari 2008, met aanpassing 18 maart 2008.

Door de dijkaanleg werden ook de lagere delen, de kwelderflanken en kwelder-
vlakten, beter geschikt voor bewoning. Ook de laag gelegen Hunzeboezem werd
door de dijkaanleg bewoonbaar.

2.2 Bekende archeologische waarden

Het onderzoek behelst de wierden AMK 6253 Den Oever (nr. 8), AMK 5380 Den
Oever-zuid, tussen Eenrumerstreek 5 en 8 en AMK 6260 Herathema, (nr. 5), zie
afbeelding 4). Tussen nr. 5 en nr. 8 is vermoedelijk een afgegraven dijklichaam
aanwezig, de waarschijnlijk middeleeuwse Hunzeboezemdijk. Op de kadastrale
minuutplan uit het begin van de 19e eeuw is naast deze AMK-terreinen nog een
boerderijplaats weergegeven pal ten zuiden van AMK-terrein 5380.

AMK-terrein 6253 betreft het terrein van de (mogelijk) middeleeuwse Borg
'Den Oever'. In 1996 werd bij een inspectie van een bouwput direct ten noorden
van de huidige boerderij geconstateerd dat daar geen wierde aanwezig is, maar wel
een dijktracé. Volgens de fysisch-geografische kaart is naast deze dijk ook een
wierde aanwezig. Ook de vorm die de verhoging heeft op de hoogtekaart lijkt te
duiden op de aanwezigheid van een wierde. Het kabeltracé doorsnijdt dit AMK-
terrein. Hierbij wordt voor het grootste deel geen sleuf aangelegd, maar wordt een
gestuurde boring uitgevoerd. Aan de oostzijde van de boerderij wordt wel een sleuf
gegraven op het AMK-terrein.

AMK-terrein 5380 betreft een laatmiddeleeuwse huiswierde met het toponiem
'Den Oever-zuid'. Tegenwoordig is deze wierde nauwelijks meer zichtbaar, maar
in het verleden was dit een duidelijk waarneembare hoogte, met aan het oppervlak
veel laatmiddeleeuwse scherven, kloostermoppen en munten. Halbertsma (1963)
geeft op dit perceel het tracé van een dijk aan. Het kabeltracé loopt langs de west-
zijde van het terrein.

AMK-terrein 6260 betreft het laatmiddeleeuwse borgterrein Herathema. Naast
de resten van een steenhuis zijn op dit terrein mogelijk ook de resten van een kloos-
tervoorwerk aanwezig. De funderingen inclusief het keldergedeelte van het steen-
huis zijn nog aanwezig. Ook is het terrein nog omsingeld en omgracht. In de
negentiende eeuw zijn menselijke botten aangetroffen op het terrein. Op basis van
de algehele gaafheid, de zichtbaarheid en goede staat van de steenhuisfunderingen
heeft het terrein een zeer hoge cultuurhistorische en landschappelijke waarde. In de
beschrijving van het monument wordt geen melding gemaakt van de aanwezigheid
van een wierde. Volgens de fysisch-geografische kaart is echter wel een wierde
aanwezig. Op de hoogtekaart ligt het terrein verhoogd, wat ook kan duiden op de
aanwezigheid van een wierde.

3 Resultaten van het veldwerk

Het onderzoek heeft sporen en vondsten opgeleverd uit zowel de Middeleeuwen als
de Nieuwe Tijd (afb. 2). De resultaten worden hieronder samengevat. De waarnemingen
die konden worden gedaan op het terrein van Eenrumerstreek nr. 8 waren minimaal,
daar hier alleen vier gaten werden gegraven ten behoeve van het plaatsen van de
gestuurde boring. Het eerste gat bevond zich ten westen van het terrein.

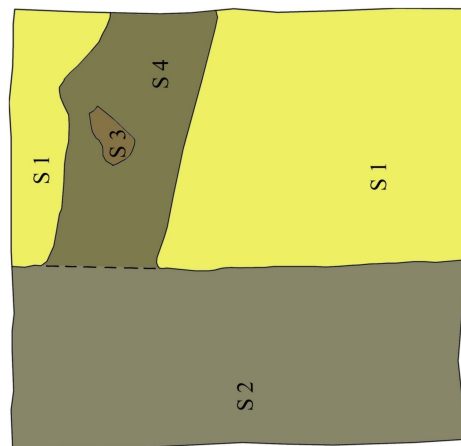
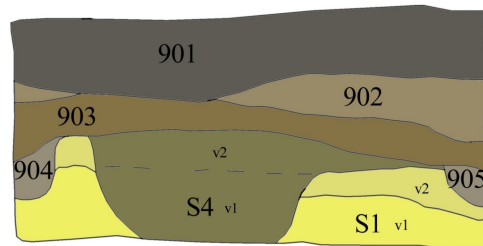
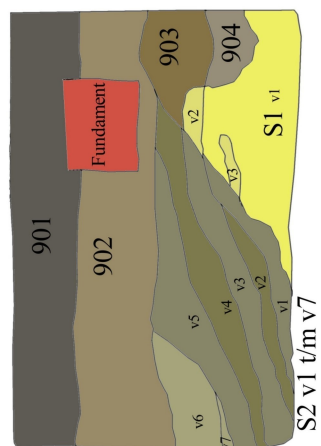
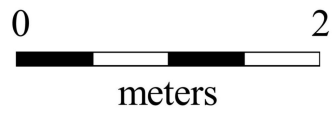
De bodem was hier intact, maar bevatte geen vondsten en, op de eerste 40 cm bouwvoor na, geen antropogene lagen. De overige drie gaten bevonden zich op het terrein, namelijk twee haaks op elkaar in het gazon ten zuidoosten van de schuur, en één direct tegen het midden van de oostgevel van de schuur. Deze laatste is gegraven in de insteek van de huidige fundatie en leverde geen intact bodemarchief op, wel restanten van het uit bakstenen gemetselde fundament van de voorgaande schuur. De overige twee gaten bevonden zich haaks op elkaar, waarvan één precies over een oude olietank heen bleek te liggen. Onder de puinrijke bouwvoor bevond zich nog een gedeeltelijk intact antropogeen pakket van circa 45 cm dik, tot 75 cm –mv. Op wat puinspikkels na werden hierin geen vondsten gedaan. De boorgaten zijn tot net in de natuurlijke ondergrond gegraven.

De begeleiding van de kabelsleuf zelf vindt plaats vanaf nr. 8 naar nr. 5, en heeft in essentie geen archeologische resten opgeleverd. Het tracé langs de voormalige middeleeuwse dijk bestond voornamelijk uit opgebrachte grond, mogelijk opgebracht vanwege het hier aangelegde fietspad (afb. 3). Het AMK-terrein 5380 was in het oostelijk van dit tracé gelegen perceel nog vaag zichtbaar als een lichte verhoging. Bij een oppervlaktekartering op dit terrein werden laatmiddeleeuwse kogelpot- en steengoedschreven gevonden. Bij de metaaldetectie van het tracé en omliggende percelen zijn enkele metaalvondsten uit de Nieuwe Tijd gedaan, waaronder twee gespen en een modern zilveren armbandje. Deze vondsten zijn niet nader bestudeerd vanwege de minimale archeologische relevantie.

Op de noordoosthoek van het AMK-terrein 6260 is een kleine opgraving verricht. Het oppervlak bedroeg 3×3 m, de maximale ontgravingsdiepte was 1 m –mv, de gemiddelde vlakhoogte ligt rond 0,04 m –NAP. Zowel het vlak als het noord- en westprofiel zijn gedocumenteerd. Het vlak liet twee duidelijke sporen zien, een oostwest georiënteerde brede sloot en een haaks hierop lopende kleinere sloot. De kleine sloot was circa 80 cm breed. De breedte van de grotere sloot kon niet worden vastgesteld, daar deze zich buiten de opgraving uitstrekte. Op basis van het profiel, waarin is te zien dat de vullingslagen iets beginnen af te vlakken bij de zuidrand van de put, is te stellen dat niet meer dan de helft van de sloot is opgegraven, en dat deze minimaal 2,5 m breed moet zijn geweest. Deze sloot oversnijdt de kleine sloot, en is derhalve jonger. Op basis van het vondstmateriaal is een nauwkeurige datering niet mogelijk, uit de vulling van beide slootsporen kwam laatmiddeleeuws kogelpotmateriaal.

Gezien de breedte en de oriëntatie van de grote sloot is het mogelijk dat het hier gaat om de voorloper van de huidige gracht om het terrein. Een andere mogelijkheid is dat het terrein met een dubbele gracht en singel omgeven is geweest. De kleine sloot is waarschijnlijk een restant van de landinrichting bij de borg voordat het terrein tot hier is uitgebreid. De laag die deze sloten allebei afdekte bevatte aardewerk uit de Nieuwe Tijd. In de bouwvoor is ook nog iets aan kogelpotmateriaal aangetroffen.

Legenda

spoor	aard spoor	datering
901	bouwvoor	
902	ophogingslagen	Nieuwe Tijd
903	ophogingslagen	Late Middeleeuwen
904	kuil	
905	kuil	
2 vulling 1-6	grote sloot, uitbreiding terrein	Late Middeleeuwen
4 vulling 1-2	kleine sloot, landinrichting	Late Middeleeuwen
3	plag	
1 vulling 1-3	natuurlijke ondergrond	

Afbeelding 2 Aangetroffen sporen in de opgraving, vlak en profielen. Kaart: S.J. Tuinstra.

Afbeelding 3 Overzicht van put 3, richting noord, op de achtergrond Eenrumerstreek nr. 8. Foto: L. de Jong.

3.1 Aardewerk

J. Schoneveld

3.1.1 Inleiding

Onder het vondstmateriaal bevindt zich een kleine hoeveelheid aardewerk. In totaal is 800,4 gram aardewerk gevonden tijdens het veldwerk, bestaande uit 77 scherven. Het betreft uitsluitend materiaal dat in de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd kan worden gedateerd (tabel 1). Nadat het materiaal is gewassen en gedroogd is het gewogen en zijn het aantal scherven en gewicht per vondstnummer bepaald. Het materiaal is als één geheel bekeken waarbij getracht is soort en datering van de verschillende voorwerpen of vondsten te bepalen.

3.1.2 Resultaten

Het keramisch materiaal bestaat uit kogelpotaardewerk, roodbakkend aardewerk en een scherfje steengoed. Het kogelpotaardewerk lijkt uit een vrij late periode van haar ontwikkeling te stammen: de 13e en vroege 14e eeuw. De randscherven vertonen dekselgleuven, sommige scherven zijn geoxideerd en een bodemscherf heeft een afgeplatte vorm. De roodbakkende scherven zijn vrijwel alle voorzien van loodglazuur, in één geval bruin gekleurd met mangaan. Een onversierde scherf heeft roetaanslag en is vermoedelijk afkomstig van een aspot. Een aspot werd naast het haardvuur in de vloer ingegraven. 's Avonds konden de vuur- en houtskoolresten hierin worden geveegd, waarna de aspot met een platte deksel werd afgesloten. Zo werd voorkomen dat vonken uit het vaak open haardvuur de houten wanden van het huis in brand konden zetten. Het steengoedscherfje is afkomstig van een kruikje uit het Rijnland. Mogelijk is de productieplaats Raeren geweest, maar ook Langerwehe is niet uit te sluiten.

3.1.3 Conclusie

Het vondstmateriaal bevat aardewerk uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. Vorm en samenstelling zijn van een aard die men kan verwachten bij een eenvoudige bewoning uit deze periode.

4 Conclusies

Naar aanleiding van de analyse van de sporen en de structuren en de analyse van het aardewerk kunnen de onderzoeksvragen zoals deze zijn gesteld in het Programma van Eisen als volgt worden beantwoord:

- 1 *Wat is de aard, omvang, ouderdom, gaafheid en conserveringsgraad van de archeologische resten die (mogelijk) in het onderzoeksgebied aanwezig zijn?* Vanwege de beperkte mogelijkheden die het huidige onderzoek bood is deze vraag niet in detail te beantwoorden. De vermoedde dijk tussen Eenrumerstreek nr. 5 en nr. 8 is tijdens de begeleiding niet aangetroffen. De waarnemingen op nr. 8 laat alleen zien dat op het zuidoostelijke deel van dit terrein

Gebruikte afkortingen

vnr	vondstnummer
wp	werkput
sp	spoor
kp	kogelpot
kp	kogelpot
rb	roodbakkend
sg	steengoed
r, w, b, ov	rand, wand, bodem, overig
tot	totaal

vnr	wp	vl	sp	soort	r	w	b	ov	tot	periode	datering	opmerkingen
1	1	1	4	kp	-	4	-	3	7	me	-	drie schoudercherven
2	1	pw	901	kp	1	1	1	2	5	me	XIII, XIV	afgeplatte bodem, twee schoudercherven
3	1	pw	902	kp	-	4	-	-	4	me	-	
3	1	pw	902	rb	-	5	-	1	6	nt	-	aanzet van worstoor, loodglazuur
4	1	pw	2	kp	1	8	-	-	9	me	-	randscherf met dekselgleuf
4	1	pw	2	rb	1	-	-	-	1	lme, nt	-	scherf van aspot, ongeglazuurd
6	0	0	0	kp	1	-	-	-	1	lme	XIII	dekselgleuf, geoxideerd
6	0	0	0	rb	1	2	-	-	3	nt	-	loodglazuur
8	0	0	0	kp	-	-	-	1	1	lme	XIII	dekselgleuf, geoxideerd
8	0	0	0	sg	-	1	-	-	1	lme	XIV, XV	Raeren ?

Tabel 1 Overzicht van het aardewerk uit Eenumerstreek.

nog een intacte antropogene laag aanwezig is, maar vanwege de zeer beperkte omvang van de waarnemingen is hier over aard, omvang etcetera van de archeologische resten geen uitspraken te doen. In de randzone van nr. 5 is een daadwerkelijke opgraving gedaan, die laat zien dat dit terreingedeelte nog zeer goed bewaard is gebleven, met een goede gaafheid en conservering van de archeologische resten. De sporen hier dateren uit de Late Middeleeuwen. Maar ook hier geldt dat vanwege de beperkte omvang van de opgraving en de positie in de rand van het monument geen bindende uitspraken kunnen worden gedaan over het terrein als geheel.

2 *Wat vertellen deze resten ons over de bewoningsgeschiedenis van Eenrum en omgeving en meer specifiek over de onderhavige onderzoekslocaties?*

Informatie over de bredere bewoningsgeschiedenis van Eenrum en omgeving wordt door dit onderzoek niet verkregen. Wel is aannemelijk dat het terrein van nr. 5 in de Late Middeleeuwen is uitgebreid en dat daarbij een terrein dat reeds in gebruik was werd geïncorporeerd, zoals blijkt uit de gedempte kleine middeleeuwse sloot.

3 *Zijn ter plaatse van de AMK-terreinen daadwerkelijk wierden aanwezig zoals op de fysisch geografische kaart is aangegeven?*

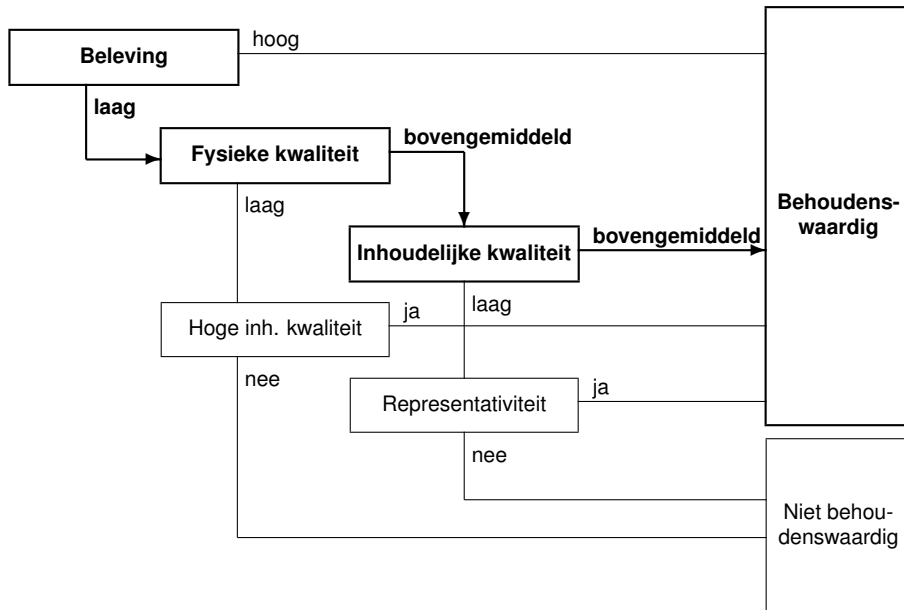
Op het putje voor de gestuurde boring van nr. 8 na, is er niet daadwerkelijk in de wierden zelfs gegraven. Het putje bij nr. 5 leverde echter een duidelijke antropogen ophogingslaag op. Gekoppeld aan het feit dat nr. 8 duidelijk hoger in het landschap ligt wordt de hypothese dat het hier om een wierde gaat duidelijk versterkt.

5 Waardering volgens KNA 3.1

Hieronder wordt de waardering gegeven van de resultaten volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.1. De waardering bestaat uit een scoretabel met uitleg en een beslissingsdiagram. In de scoretabel worden de resultaten van het onderzoek van een gewicht voorzien (mogelijke scores: 1 t/m 3). Een laag getal representeert een lage waarde en een hoog getal een hoge waarde. In het beslissingsdiagram wordt op basis van de scores in de tabel bepaald of het object behoudenswaardig is. De behoudenswaardigheid van de vindplaats is het leidende criterium voor het bepalen van de noodzaak voor vervolgonderzoek. Een korte uitwerking van de criteria waarmee in de scoretabel rekening wordt gehouden vindt u in bijlage 1. Voor een volledige beschrijving van de normen en regels volgens welke deze waardering tot stand is gekomen, wordt verwezen naar de website van SIKB (www.sikb.nl). De documentatie voor deze waardering is te vinden onder 'Archeologie, KNA 3.1, H3 Inventariserend veldonderzoek, Waarderen (VS07)'.

<i>Beleving</i>		opmerkingen
schoonheid	–	De twee borgterreinen met hun nog gedeeltelijk intacte omgrachting en singels en hun bomerijen zijn duidelijk zichtbare elementen in het landschap.

herinneringswaarde	–	Op beide terreinen zijn nog duidelijk zichtbare elementen van de voormalige borgen aanwezig. Op nr. 5 is de kelder goed bewaard gebleven, en het monumentale voorhuis van nr. 8, waarin het voormalige steenhuis is opgenomen is een zeer fraai element in het landschap.
<i>Fysieke kwaliteit</i>		
score		opmerkingen
gaafheid	3	Op basis van de opgraving op nr. 5 is dit terrein archeologisch gaaf, maar bindende uitspraken kunnen op basis van de beperkte omvang van het onderzoek niet worden gedaan.
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>		
score		opmerkingen
zeldzaamheid	3	De twee borgterreinen zo naast elkaar gelegen en duidelijk zichtbaar in het landschap zijn een bijzonderheid voor de regio.
informatiewaarde	3	Hoewel er weinig archeologische gegevens konden worden verkregen, mag worden gepostuleerd dat de informatiewaarde hoog is.
ensemblewaarde	2	
representativiteit	–	Zie boven.

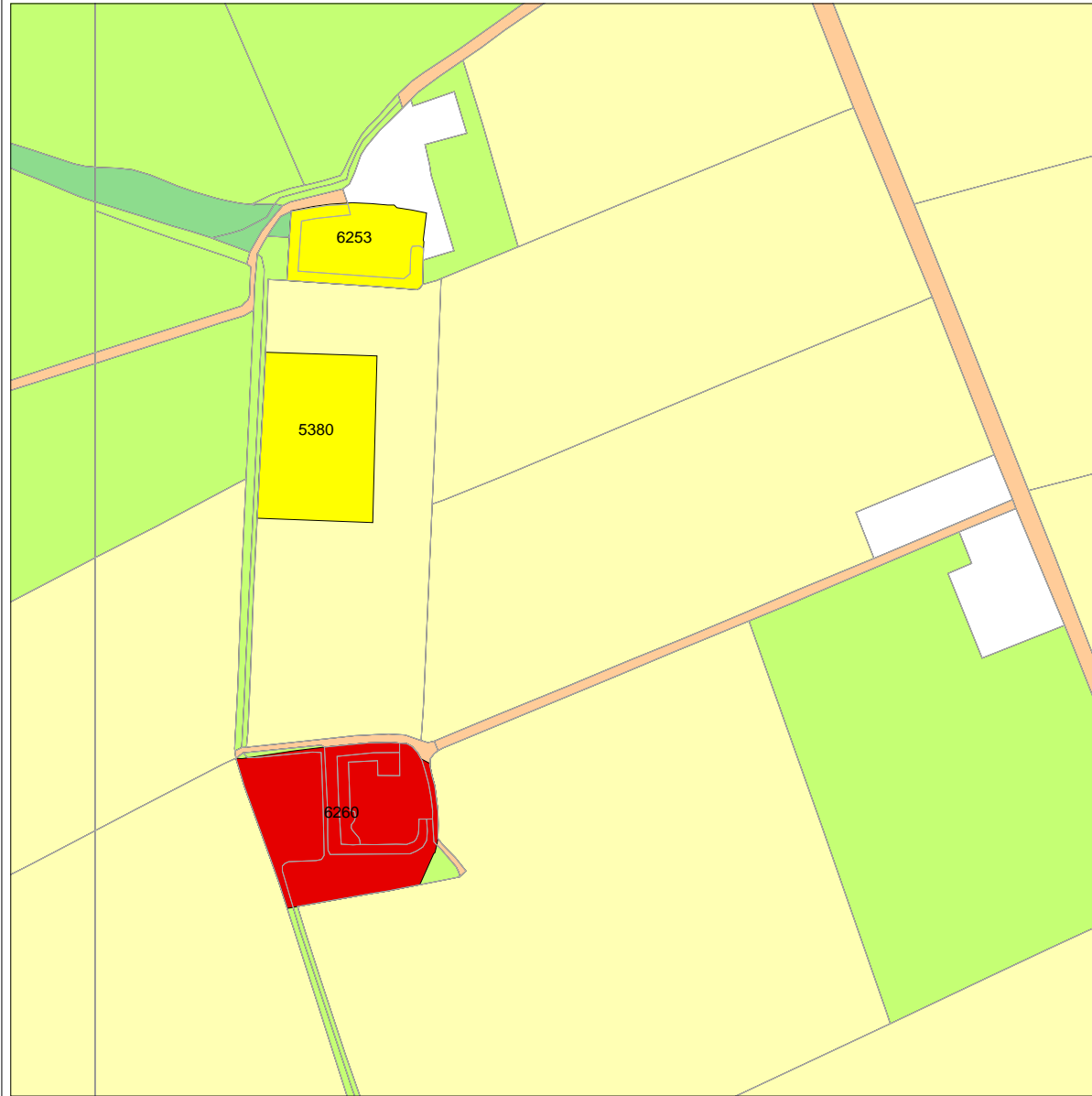

6 Aanbeveling

De AMK terreinen zijn alle nog waarneembaar in het landschap en zijn, voor zover de beperkte omvang van het huidige onderzoek dat toelaat, te waarderen als archeologisch gaaf en daarmee behoudenswaardig. Mocht een ingreep, naar oordeel van het bevoegd gezag, onvermijdelijk zijn, dan is onderzoek aan de orde.

225878 / 599518

224926 / 598566

Legenda

- TOP10 ((c)TDN)
- MONUMENTEN**
- archeologische betekenis
- archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd
- TOP10 ((c)TDN)**
- bebouwd gebied
- doorgaande wegen
- bos
- bouwland
- weiland
- boomgaard/kwekerij
- heide
- zand
- begraafplaats
- water
- overig bodemgebruik
- PLAATSNAMEN**

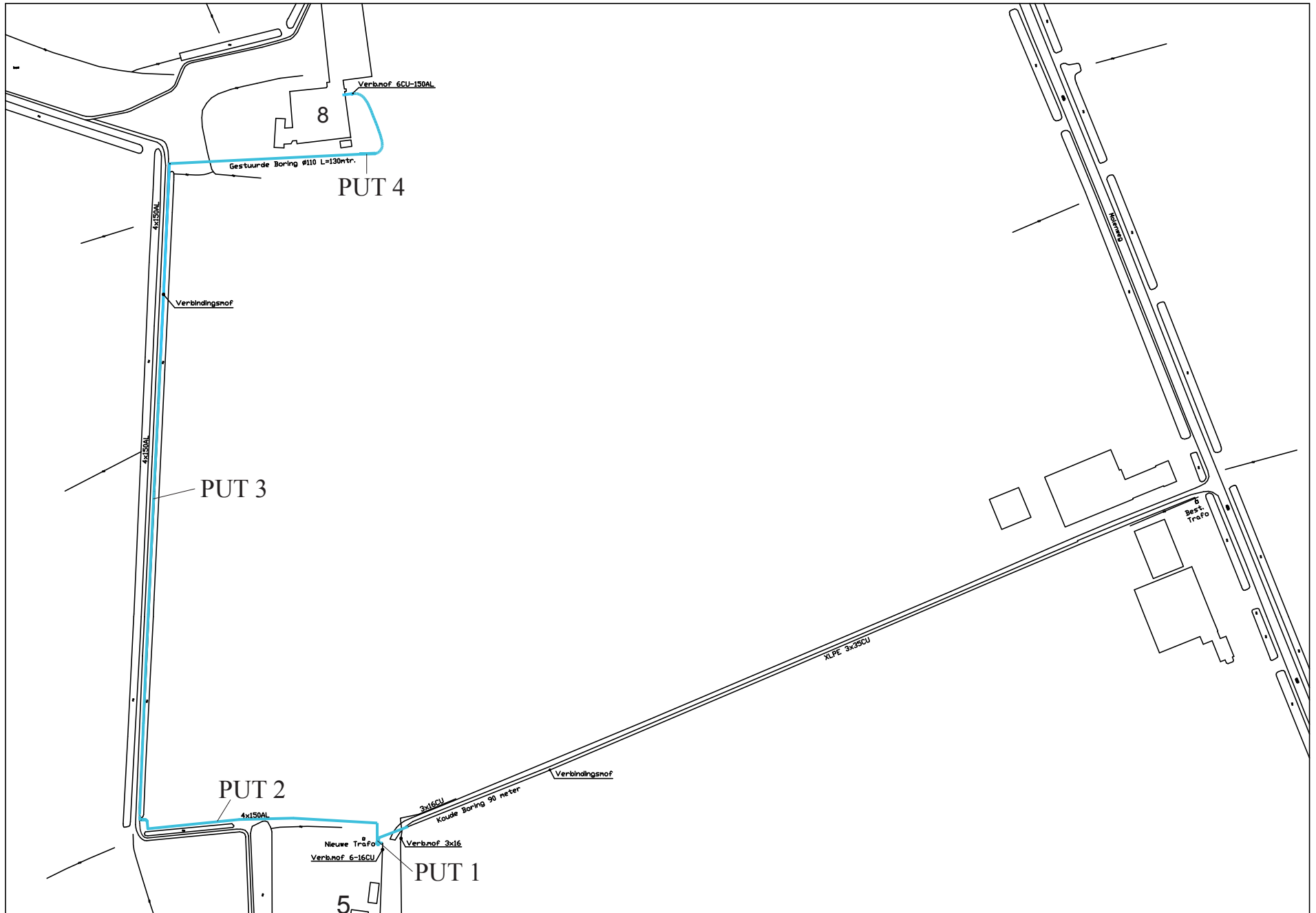
Archis2

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

ONDER
NOSSEM
LTUUR
NBIEM
SCHAP

Afbeelding 4 Archeologische verwachtingswaarden, monumenten en waarnemingen in de omgeving van de onderzoekslocatie. Bron: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)/Archis II, dag maand jaar.

Afbeelding 5 Puttenkaart van de begeleiding en de opgraving aan de Eenrumerstreek. Bij put 1 heeft de opgraving plaatsgevonden, putten 2 t/m 4 zijn de begeleide kabeltacé's. Kaart: S.J. Tuinstra.

Bijlage 1 Waarderingscriteria conform KNA 3.1

<i>Beleving</i>		opmerkingen
schoonheid	–	zichtbaarheid vanaf het maaiveld als landschapselement; vorm en structuur; relatie met omgeving
herinneringswaarde	–	verbondenheid met feitelijk historische gebeurtenis; associatie met toegeschreven kwaliteit of betekenis
<i>Fysieke kwaliteit</i>		opmerkingen
gaaft	1/2/3	aanwezigheid sporen; gaaft sporen; ruimtelijke gaaft; stratigrafie intact; mobilia in situ; ruimtelijke relatie tussen mobilia onderling; ruimtelijke relatie tussen mobilia en sporen; aanwezigheid antropogeen biochemisch residu; stabiliteit van de natuurlijke omgeving
conservering	1/2/3	conservering artefacten (metaal/overig) conservering organisch materiaal
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>		opmerkingen
zeldzaamheid	1/2/3	het aantal vergelijkbare monumenten (monumenttypen) van goede kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld;
informatiewaarde	1/2/3	idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart opgraving/onderzoek van vergelijkbare monumenten binnen dezelfde archeoregio (minder/meer dan 5 jaar geleden; volledig/partieel); recent en systematisch onderzoek in de betreffende archeoregio; recent en systematisch onderzoek van de betreffende archeologische periode; passen binnen vastgesteld onderzoeksprogramma van universitair instituut, ROB of anderen
ensemblewaarde	1/2/3	synchrone context: voorkomen van monumenten uit dezelfde periode binnen de micro-regio; diachrone context: voorkomen van monumenten uit openvolgende perioden binnen de micro-regio; landschappelijke context: fysisch- en historisch-geografische gaaft van het contemporaine landschap; aanwezigheid van contemporaine organische sedimenten in de directe omgeving
representativiteit	–	kenmerken voor een bepaald gebied en/of periode; het aantal vergelijkbare monumenten van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld en waarvan behoud is gegarandeerd; idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart